

Від поступового зростання соціальних стандартів до соціально ефективною системи пенсійного забезпечення

Проблема прийняття ефективних управлінських рішень у процесі формування та реалізації державної політики у сфері пенсійного забезпечення громадян завжди була і залишається актуальною, оскільки найважливішою складовою добробуту громадян, яка демонструє дійсне бажання країни дотримуватись принципів гуманізму щодо тих, хто віддає суспільству працю, інтелект, здоров'я, є право на пенсійне забезпечення. Це право реалізується через надання пенсій, тобто щомісячної грошової виплати, з метою матеріального забезпечення громадян внаслідок настання соціального ризику.

Однак за останні роки внаслідок несприятливої демографічної ситуації в Україні, зокрема і в Чернівецькій області, зменшення частки зайнятого населення, неадекватного розміру оплати праці найманих працівників, збільшення співвідношення між працюючими і пенсіонерами на користь останніх існуюча солідарна система пенсійного забезпечення виявилась неспроможною швидко і в повному обсязі задовольняти потреби сучасності. Саме тому питання ефективності системи пенсійного забезпечення набувають все більшої актуальності.

Проблеми ефективного державного регулювання системи пенсійного забезпечення широко обговорюються науковцями і практиками, серед яких: В. Воротін, П. Гаман, Л. Дідівська, Л. Головка, М. Корецький, Е. Лібанова, М. Романів, В. Мартиненко, О. Мордвінов, С. Тігілко, Н. Хіргій та інші.

Проте, незважаючи на широкий спектр досліджуваних проблем, необхідно зазначити, що з того часу, як у нашій країні покладено початок новому етапу пенсійної реформи, минуло трохи більше року. Та вже зараз Чернівецька область, незважаючи на те, що є найменшою на карті України, своїм прикладом віддзеркалює правильність обраного державою курсу на осучаснення вітчизняної пенсійної політики. Це доводить ціла низка тих позитивних тенденцій, які нині прослідковуються у різних напрямках сфери компетенції органів Пенсійного фонду в області. Вони ж є логічним результатом нових поглядів на оптимізацію відносин «держава-громадянин» в частині, що стосується дотримання соціальних гарантій.

Практичне впровадження нового пенсійного механізму супроводжувалося поступовим змінченням фінансового потенціалу Фонду в області, що в свою

чергу дало змогу реалізувати низку соціально важливих ініціатив у сфері пенсійного забезпечення, проголошених Президентом України, відтак – забезпечити своєчасну виплату пенсій у підвищених розмірах.

В цьому сенсі 2012 рік був доволі насиченим та результативним для органів державної пенсійної служби. З іншої сторони, для громадян, для яких джерелом основного доходу є пенсія, рік відзначився соціальним спокоєм, адже кожен з них особисто відчув покращення матеріального становища.

Торік органами Пенсійного фонду України проведено 20 етапів масових перерахунків пенсій. Зокрема, на 20% збільшено основний розмір пенсій для інвалідів війни, на 14% прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, зросли підвищення до пенсій членам сімей померлих військовослужбовців та інвалідів війни, чим усунуто різницю з підвищеннями, що виплачувалися членам сімей загиблих військовослужбовців. На 5% прожиткового мінімуму зросли підвищення до пенсій учасникам війни та жертвам нацистських переслідувань, переглянуто розміри підвищення непрацюючим громадянам, які проживають на територіях радіоекологічного забруднення. Покращенню стану пенсійного забезпечення громадян сприяло проведене осучаснення заробітної плати пенсіонерів до рівня середньомісячної зарплати у галузях економіки за 2007 рік та встановлення доплат до пенсій в розмірі 100, 50 і 30 гривень в залежності від наявності стажу. Реалізовано три етапи перерахунку пенсій колишнім військовослужбовцям, що дало можливість збільшити розмір раніше призначених пенсій в середньому на 404,48 грн. Втричі зросли розміри підвищень до пенсій українців з числа ветеранів війни, що досягли сторічного віку, а тим, хто не користується пільгами як ветеран

війни, розмір пенсії збільшено на 20%. Учасникам бойових дій в роки Великої Вітчизняної війни та інвалідам війни II і III групи з їх числа, яким виповнилося 85 років, підвищення пенсії доведено до рівня, передбаченого для інвалідів війни I групи. Забезпечено проведення перерахунків пенсій у зв'язку із зростанням прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, що протягом року змінювався 5 разів і за календарний рік зріс на 72 гривні та на даний час становить 894 гривні. У зв'язку з цим, 5 разів підвищуєлися всі пенсійні виплати, залежні від цього показника.

Варто зазначити, що всі Президентські соціальні ініціативи та впровадження Урядом в частині пенсійного забезпечення громадян в 2012 році профінансовані в повному обсязі. Минулого року загальний обсяг видатків бюджету Фонду склав 3513,8 млн. грн., що на 403,4 млн. грн. або на 13,0% перевищує відповідні витрати 2011 року.

Середній розмір пенсії у січні 2013 року в Чернівецькій області склав 1290,65 грн., що на 18,4% більше, ніж у січні 2012 року коли середній розмір пенсії склав 1090,49 грн.

Поетапне підвищення пенсійних виплат сприяло суттєвому зменшенню частки пенсіонерів, чий розмір пенсій встановлено на рівні прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб: порівняно з початком минулого року ця частка зменшилась на 39,8%. Як результат, на даний час у Чернівецькій області залишається менш ніж 6,7 тис. пенсіонерів, які одержують пенсію на рівні прожиткового мінімуму, питома вага їх серед пенсіонерів області складає лише 2,8%.

Водночас 83,1% बुковинських пенсіонерів, а це понад 198,6 тис. осіб, отримують пенсійні виплати в розмірі, що коливається від прожиткового мінімуму до 1500 гривень. За календарний рік частка таких пенсіонерів зросла на 34,4%. Поступово зростає чисельність пенсіоне-

рів, які одержують пенсію в розмірі понад 1500 гривень – на сьогодні це 33,7 тис. осіб або 14,1%, що на 5,4% більше, ніж на початок 2012 року.

Цьогорічним бюджетом також передбачено зростання соціальних стандартів, а головне – закладені ресурси для їх належного фінансування. Запланований обсяг асигнувань Пенсійному фонду України фінансово забезпечить виконання соціальних ініціатив Президента України у сфері пенсійного забезпечення, які були запроваджені торік.

Перетворення, що відбуваються в сучасному суспільному житті, мають безпосередній вплив на форми й методи здійснення державою соціальної політики, на роль та значення її суб'єктів у здійсненні соціального захисту й пенсійного забезпечення соціально вразливих категорій населення і реалізацію державної політики щодо створення в суспільстві стану соціальної захищеності.

Роль ефективною системи пенсійного забезпечення держави як інституту і механізму соціального захисту працюючого та непрацездатного населення у формуванні та реалізації соціальної безпеки у сьогоденні переоцінити неможливо.

Водночас пенсійні реформи, що відбуваються в Україні на сучасному етапі, вимагають від науки й практики державного управління подальшого удосконалення прикладних основ функціонування механізму загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, насамперед, якнайскорішого переходу до трирівневої пенсійної системи. Трирівнева пенсійна система дозволить розподілити між трьома її складовими ризики, пов'язані із змінами в демографічній ситуації (до чого чутливіша солідарна система) та з коливаннями в економіці і на ринку капіталів (що більше відчувається у накопичувальній системі). Такий розподіл

ризиків дозволить зробити пенсійну систему більш фінансово збалансованою та стійкою, що застрахує працівників від зниження загального рівня доходів після виходу на пенсію і є принципово важливим та вигідним для них.

Безперечно, успішний поступ перетворень в пенсійній системі доводить їх фундаментальне значення для подальшого розвитку держави, в центрі якої – конкретний індивідуум.

Разом з тим, у жодному випадку не можна допустити ставлення до змін, що відбуваються, як до модної кампанії. Адже її завдання – побудувати соціально ефективну систему пенсійного забезпечення з економічно стійкими гарантіями цивілізованого захисту наших співвітчизників.

І в цьому чи не найголовніша роль відводиться самій людині. Навіть якщо їй ще далеко до пенсійного віку, вона повинна замислитись над своїм пенсійним майбутнім, подбати про набуття страхового стажу. Кожен повинен зрозуміти, що нині відбувається в пенсійній сфері України, і усвідомити важливість пенсійного реформування особисто для себе.

Конон БАГРІЙ,
кандидат
економічних наук,
доцент кафедри обліку
і аудиту Чернівецького
торговельно-
економічного інституту
Київського національного
торговельно-
економічного
університету